

بسم الله الرحمن الرحيم

بوستان زندگی (برگرفته از کتاب تحکیم خانواده)

پدیدآورنده: محمد محمدی ری شهری

زمان انتشار: ۱۳۹۴

بسم الله الرحمن الرحيم

پیش گفتار

نهاد «خانواده»، اصلی‌ترین رکن جامعه و زمینه‌ساز خوش‌بختی یا بدبختی انسان‌هاست. از این رو، اسلام - که هدفش سعادت و تکامل بشر است - به سلامت و پویایی این نهاد سرنوشت‌ساز توجه ویژه‌ای دارد.

در نگاه کلان، موضوع خانواده را می‌توان در سه محور بررسی کرد: تشکیل خانواده، عوامل پایداری خانواده، و سرانجام آسیب‌ها و اسباب فروپاشی آن. اسلام در هر سه زمینه، رهنمودهای سازنده‌ای دارد که بی‌تردید، فرهنگ‌سازی بر اساس این معارف و حیانی، استواری نهاد خانواده، افزایش آمار ازدواج، و کاهش میزان طلاق را به دنبال خواهد داشت.

بوستان زندگی

به منظور دسترس بیشتر علاقه‌مندان به آموزه‌های نورانی اسلام در حوزه خانواده، در سال ۱۳۸۷ کتابی با عنوان تحکیم خانواده در برگیرنده مجموعه‌ای از آیات و احادیث، در قالبی نظام‌مند به خوانندگان گرامی تقدیم شد. این کتاب، با همکاری پژوهشگران «پژوهشکده علوم و معارف حدیث» تألیف شد و تاکنون چند نوبت، تجدید چاپ شده که گویای استقبال خوانندگان از آن است. اخیراً پیشنهاد شد که گزیده آن نیز به صورت کتاب همراه در اختیار علاقه‌مندان قرار گیرد. این اقدام از سوی فاضل ارجمند، جناب آقای مرتضی خوش‌نصیب صورت پذیرفت و با نام بوستان زندگی، آماده انتشار گردید که از زحمات ایشان سپاس‌گزاری می‌کنم. همچنین بر خود لازم می‌دانم از دیگر پژوهشگران «پژوهشکده علوم و معارف حدیث» که در پدید آمدن و عرضه کتاب، به گونه‌ای سهیم بوده‌اند، بویژه فاضل گران‌قدر جناب آقای عباس‌پسندیده که در تألیف اثر، این جانب را مساعدت نمود، و نیز از مترجم توانا، جناب آقای حمیدرضا شیخی که با ترجمه روان و زیبایی خود، زمینه بهره‌مندی پاریسی‌زبانان را نیز فراهم ساخت، صمیمانه قدردانی کنم و برای همگان، از خداوند متان، پاداشی در خور فضل حضرتش مسئلت نمایم.

محمد محمدی ری شهری

اسفند ۱۳۹۳

درآمد

خانواده، ریشه‌دارترین نهاد اجتماعی است که بر پایه ازدواج مرد و زن، شکل می‌گیرد و با تولید مثل، توسعه می‌یابد.

قداست خانواده

خانواده، از منظر اسلام، دارای جایگاه و قداست ویژه‌ای است و با هیچ نهاد دیگری قابل مقایسه نیست. در حدیثی از پیامبر خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله آمده است که می‌فرماید:

مَا بُنِيَ بِنَاءٌ فِي الْإِسْلَامِ أَحَبَّ إِلَيَّ اللَّهُ تَعَالَى مِنَ التَّزْوِيجِ.^۱

در اسلام، بنیادی نهاده نشده است که در نزد خدا، از ازدواج، محبوب‌تر باشد.

این قداست، از آن روست که خانواده، اساس شکل‌گیری شخصیت انسان و از مهم‌ترین عوامل تکامل جامعه بشری است.

تقدّس‌زدایی از خانواده

^۱ . کتاب من لا یحضره الفقیه : ج ۳ ص ۳۸۲ ح ۴۲۴۳ .

خطری که در جهان امروز، نسل بشر را تهدید می‌کند، تقدّس‌زدایی از کانون خانواده است. جبهه استکبار - که قداست خانواده را مانعی اساسی در برابر خواسته‌های نامشروع خود می‌بیند - با همه توان می‌کوشد تا تقدّس‌زدایی از خانواده را به فرهنگ عمومی جهان امروز تبدیل سازد.

توسعه روزافزون شبکه‌های ماهواره‌ای با مضامین پلّشت و غیر اخلاقی و تلاش برای رسمی ساختن مظاهر آشکار فحشا از قبیل هم‌جنس‌گرایی و پدیده شوم موسوم به «ازدواج سفید»^۱ تنها بخشی از اقدامات خانمان‌برانداز شیطان‌صفتان امروزی است.

در باره این کتاب

بوستان زندگی، گزیده‌ای از رهنمودهای اسلامی در حوزه خانواده را در سه بخش، تقدیم خوانندگان گرامی می‌کند.

بخش یکم: تشکیل خانواده

در این بخش، طی پنج فصل، به ضرورت ازدواج، آثار و پیامدهای مثبت ازدواج و نیز موانع پیش روی آن پرداخته شده و در ادامه، آداب و رهنمودهایی که در پایه‌گذاری زندگی سالم، نقش اساسی دارند، موضوع سخن قرار گرفته است نیم‌نگاهی به زندگی ساده و در عین حال شیرین و با حرارت علی‌علیه‌السلام و فاطمه علیها‌السلام، فصل پایانی این بخش را شکل می‌دهد.

بخش دوم: عوامل تحکیم نظام خانواده

مهربانی و عاطفه‌ورزی، مهم‌ترین عاملی است که اعضای يك خانواده را گرد هم می‌آورد و صد البته که این مهر و عطوفت، باید در قالب اخلاق و رفتارهای شایسته و خردمندانه بروز نماید تا دل‌ها را در بند یکدیگر کند. آن‌گاه است که فراز و فرودهای حوادث زندگی، نخواهد توانست بنیان‌های خانواده را مورد تهدید قرار دهند. واکسینه کردن خانواده با تربیت دینی، پایبندی به حقوق متقابل و تلاش درخور برای تأمین هزینه‌های مالی، و رفاه متعارف خانواده، از اموری هستند که دوام‌بخش زندگی‌اند. در این میان، پاسخگویی شایسته زن و شوهرها به نیازهای جنسی همسرشان باید همواره مورد توجه ویژه آنان باشد. هر گونه بی‌توجهی به این نکته، آثار زیان‌بار، اما غالباً خاموشی را در پی می‌آورد که چه بسا نتوان آنها را جبران کرد. در کنار این عوامل پایبندی خانواده، نقش نیازخواهی و دعا کردن افراد خانواده برای یکدیگر را نباید ناچیز انگاشت؛ چه این که دعا اگر چه بدون دیگر شاخص‌های دوام‌بخش خانواده، به تنهایی، راه به جایی نمی‌برد، اما چونان نمک غذاست که کامل‌ترین خوراک نیز بدون آن، از مزه و گوارایی، کم‌بهره می‌ماند. آنچه بدان اشاره شد، به ترتیب، موضوع فصل‌های هفتگانه این بخش را تشکیل داده‌اند.

بخش سوم: عوامل آسیب‌زا در نظام خانواده

^۱ «ازدواج سفید»، اصطلاحی است که امروزه آن را برای رابطه زوج‌های غیر هم‌جنسی به کار می‌برند که با یکدیگر در يك خانه زندگی می‌کنند و روابط جنسی هم دارند؛ اما پیمان ازدواج ندارند.

به طور طبیعی، هر زن و شوهری که خانواده‌ای تشکیل می‌دهند، آرزومند ماندگاری و دوام و پویایی بنایی هستند که خود بر پا کرده‌اند. با این همه، گاه يك یا هر دوی آنان و گاه اطرافیان‌شان، بر اثر ضعف بینش یا پاره‌ای نارسایی‌های اخلاقی یا رفتاری، به گونه‌ای عمل می‌کنند که کیان خانه و آشیانه‌شان، تهدید می‌شود و آسیب می‌بیند. در بخش پایانی این کتاب، طی سه فصل، نخست شماری از عوامل عمومی خطرآفرین برای نظام خانواده، و سپس نقش مردان و زنان در این آسیب‌زایی، به تفکیک، مورد توجه قرار گرفته است.

بخش یکم: تشکیل خانواده

فصل یکم: تشویق به تشکیل خانواده

فصل دوم: حکمت تشکیل خانواده

فصل سوم: موانع تشکیل خانواده

فصل چهارم: آداب ازدواج و تشکیل خانواده

فصل پنجم: خانواده نمونه

فصل یکم: تشویق به تشکیل خانواده

۱ / ۱

اهمیت تشکیل خانواده

۱. پیامبر خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله: در اسلام، هیچ بنایی ساخته نشده که نزد خدای بزرگ، محبوب‌تر از [بنای] ازدواج باشد.^۱

۲. پیامبر خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله: هر که آیین مرا دوست دارد، باید از سنت من پیروی کند، و از جمله سنت من، ازدواج کردن

است.^۲

۲ / ۱

همسر دادن فرزندان

۱. ما بُنِيَ بِنَاءٌ فِي الْإِسْلَامِ أَحَبُّ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى مِنَ التَّرْوِيجِ كِتَابُ مَنْ لَا يَحْضُرُهُ الْفَقِيهَةُ : ج ۳ ص ۳۸۳ ح ۴۳۴۳ .

۲. مَنْ أَحَبَّ فِطْرَتِي فَلَيْسَتْ يَسْتَتِي، وَمَنْ سَتَّي الْبَيْتَ الْكَافِي : ج ۵ ص ۴۹۴ ح ۱ .

۳. پیامبر خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله: از حقوق فرزند بر پدرش، این سه چیز است: نام نیکو بر او نهد، به وی سواد بیاموزد، و هنگامی که بالغ شد، او را همسر بدهد.^۱

فهرست تفصیلی

	پیش‌گفتار
۲ / ۲ جلوگیری از فساد اخلاقی و	بوستان زندگی...۵
اجتماعی...۱۹	قداست خانواده...۷
فصل سوم: موانع تشکیل خانواده...۲۱	تقدّس‌زدایی از خانواده...۷
۳ / ۱ ترس از فقیر شدن...۲۱	در باره این کتاب...۸
۳ / ۲ اهمّیت دادن به ثروت...۲۳	بخش یکم: تشکیل خانواده...۸
۳ / ۳ اهمّیت دادن به بزرگ‌زادگی...۲۳	بخش دوم: عوامل تحکیم نظام خانواده...۹
۳ / ۴ ناآگاهی از دین...۲۵	بخش سوم: عوامل آسیب‌زا در نظام خانواده...۱۰
۳ / ۵ مسئولیت‌گریزی...۲۵	بخش یکم: تشکیل خانواده
فصل چهارم: آداب ازدواج و تشکیل خانواده...۲۷	فصل یکم: تشویق به تشکیل خانواده...۱۳
۴ / ۱ پیش از هر چیز...۲۷	۱ / ۱ اهمّیت تشکیل خانواده...۱۳
الف - انگیزه درست...۲۷	۱ / ۲ همسر دادن فرزندان...۱۳
ب - دعا کردن...۲۸	۱ / ۳ همسر دادن افراد مجرّد...۱۴
۴ / ۲ رهنمودهایی برای انتخاب بهتر...۲۹	۱ / ۴ پرهیز از مجرّد زیستن...۱۵
الف - شایستگی خانوادگی...۲۹	فصل دوم: حکمت تشکیل خانواده...۱۶
ب - نگرستن...۲۹	۲ / ۱ آرامش روانی...۱۶
نکته...۳۰	

^۱ . من حقّ الولد علی والیه ثلاثة: یحسّن اسمه، ویعلّمه الكتابة، ویزوّجه إذا بلغ مکارم الاخلاق: ج ۱ ص ۴۷۴ ح ۱۶۲۷ .

بخش دوم : عوامل تحکیم نظام خانواده

فصل یکم : مهربانی و عطف... ۵۱

۱ / ۱ محبت دو جانبه میان زن و شوهر... ۵۱

۲ / ۱ مهرورزی به خانواده... ۵۲

۳ / ۱ دوست داشتن فرزندان... ۵۳

۴ / ۱ بوسیدن فرزندان... ۵۳

۵ / ۱ پرهیز از مهرورزی نابه‌جا به خانواده... ۵۴

فصل دوم : اخلاق و رفتار شایسته... ۵۶

۱ / ۲ خوش اخلاقی... ۵۶

۲ / ۲ خوش رفتاری... ۵۶

۳ / ۲ خوب شوهرداری کردن... ۵۷

۴ / ۲ احترام نهادن... ۵۹

۵ / ۲ نرمش و مدارا... ۵۹

۶ / ۲ خدمت به زن... ۶۰

۷ / ۲ کمک به شوهر... ۶۰

۸ / ۲ شاد کردن... ۶۱

۹ / ۲ هدیه آوردن در بازگشت از سفر... ۶۱

۱۰ / ۲ همنشینی و غذا خوردن با خانواده... ۶۲

۱۱ / ۲ توجه به تمایل خانواده... ۶۲

۱۲ / ۲ شکیبایی زن، در برابر بد اخلاقی شوهر... ۶۳

۱۳ / ۲ شکیبایی مرد، در برابر بد اخلاقی همسر... ۶۳

۱۴ / ۲ چشمپوشی... ۶۳

۱۵ / ۲ غیرت... ۶۴

ج - انتخاب همسر شایسته... ۳۱

د - انتخاب دوشیزه... ۳۳

ه - انتخاب زن جوان... ۳۴

و - ازدواج با بیگانه... ۳۴

۴ / ۳ زنانی که شایسته انتخاب نیستند... ۳۴

الف - زیبایی ناشایست... ۳۴

ب - زیبایی بدگهر... ۳۵

ج - کودن... ۳۵

د - نازا... ۳۵

۴ / ۴ کارهای شایسته در هنگام شوهر دادن دختران... ۳۶

الف - نظرخواهی از دختر... ۳۶

ب - امروز و فردا نکردن، با آمدن همشان... ۳۷

ج - پرهیز از زن دادن به مرد فاسد، بویژه شرابخوار... ۳۷

د - پرهیز از تعیین مهریه سنگین... ۳۸

پژوهشی درباره مهر السنّه (مهر محمدی)... ۳۹

ثابت بودن مقدار مهر السنّه... ۴۰

مُعادل ریالی مهر السنّه... ۴۰

مقدار واقعی مهر السنّه... ۴۱

هدیه ازدواج... ۴۲

فصل پنجم : خانواده نمونه... ۴۴

۱ / ۵ ازدواج آسمانی... ۴۴

۲ / ۵ همکاری زن و شوهر... ۴۴

۳ / ۵ شیرینی زندگی... ۴۶

فصل سوم : تربیت دینی... ۶۵

۱ / ۳ حفظ خانواده، از آسیب‌های عقیدتی، اخلاقی و رفتاری... ۶۵

۲ / ۳ تربیت کردن خانواده، به نماز گزاردن... ۶۶

۳ / ۳ نقش نماز و دعا در رهایی از تنگناهای زندگی... ۶۷

فصل چهارم : رعایت حقوق... ۶۸

۱ / ۴ تشویق به رعایت حقوق خانواده... ۶۸

۲ / ۴ پرهیز از پایمال کردن حقوق خانواده... ۶۸

۳ / ۴ حقوق زن بر شوهر... ۶۹

۴ / ۴ حقوق شوهر بر همسرش... ۷۰

فصل پنجم : تأمین نیازهای اقتصادی خانواده... ۷۱

۱ / ۵ تشویق به هزینه کردن برای خانواده... ۷۱

۲ / ۵ خانواده در اولویت هزینه‌ها... ۷۱

۳ / ۵ گشاده‌دستی برای خانواده... ۷۲

۴ / ۵ تأمین هزینه خانواده، هم‌ردیف جهاد در راه خدا... ۷۳

۵ / ۵ برقرار کردن توازن میان دخل و خرج... ۷۳

فصل ششم : پاسخ دادن به غرایز جنسی... ۷۵

۱ / ۶ آرایش زن برای شوهرش... ۷۵

۲ / ۶ آرایش مرد برای همسرش... ۷۵

۳ / ۶ آمادگی زن برای پاسخگویی به نیاز شوهر... ۷۶

۴ / ۶ نکوهش کوتاهی زن در پاسخگویی به نیاز شوهر... ۷۷

۵ / ۶ نکوهش پاسخ ندادن شوهر به نیاز همسر... ۷۷

۶ / ۶ آنچه در هنگام آمیزش رعایت آن شایسته است... ۷۸

الف - میل شدید... ۷۸

ب - پنهان از چشم‌ها... ۷۸

ج - مُلاعبه (خوش و بِش کردن)... ۷۹

د - طول دادن... ۷۹

ه - ذکر و دعا... ۸۰

۶ / ۷ آنچه در آمیزش، شایسته نیست... ۸۰

الف - زیاده‌روی... ۸۰

ب - نزدیکی، در حالت پُر بودن معده و مثانه... ۸۱

ج - حکایت کردن برای دیگران... ۸۱

۶ / ۸ آمیزش حرام... ۸۲

فصل هفتم : دعا کردن... ۸۴

۱ / ۷ دعا کردن برای خانواده... ۸۴

۲ / ۷ دعا برای پدر و مادر... ۸۵

۳ / ۷ دعا برای فرزندان... ۸۶

بخش سوم : عوامل آسیب‌زا در نظام خانواده

فصل یکم : عوامل عمومی آسیب‌های خانوادگی... ۹۱

۱ / ۱ اجبار کردن و نظرخواهی نکردن... ۹۱

۱ / ۲ زیاده‌روی در مَه‌ریه... ۹۲

فصل دوم : آسیب رساندن مرد به نظام خانواده... ۹۳

۲ / ۱ آزار دادن... ۹۳

۲ / ۲ کتک زدن... ۹۴

۲ / ۳ بُخل... ۹۴

۲ / ۴ تهمت زدن... ۹۴

۲ / ۵ بی‌تدبیری... ۹۵

۶ / ۲ غیرت‌ورزی نابه‌جا... ۹۵

فصل سوم: آسیب رساندن زن به نظام خانواده... ۹۶

۱ / ۳ آزار دادن شوهر... ۹۶

۲ / ۳ ناسپاسی... ۹۷

۳ / ۳ وادار کردن شوهر به آنچه در توان او نیست... ۹۷

۴ / ۳ ممت نهادن بر شوهر... ۹۸

۵ / ۳ خودآرایی زن برای غیر شوهرش... ۹۸

۶ / ۳ خیانت کردن... ۹۹